

Toisten Puolue

Periaateohjelma 2011

1. JOHDANTO
 - Eläinten ja luonnon itseisarvo on tulevaisuuden yhteiskunnan perusta
 - Toisten Puolue – äänettömien puolestapuhuja

2. YHTEISKUNTA KUULUU KAIKILLE
 - Lajien yhteisö
 - Hyväksikäytöstä vastavuoroisuuden periaatteeseen
 - Hiljaisia ääniä on kuultava päätöksenteossa
 - Kansanedustajista lajien edustajistoon
 - Lainsäädäntö

3. VÄISTYMISEN POLITIKKA
 - Jakaminen tuottaa hyvää elämää
 - Väestönkasvu alas
 - Vaihtoehto talouskasvulle
 - Eläinten ja luonnon oikeuksien julistus

4. KULTTUURI MUUTOSVOIMANA
 - Tasa-arvo ja erilaisuuden hyväksyminen
 - Käsitteiden muokkaaminen
 - Lajien välisen ymmärryksen kehittäminen
 - Kriittinen mediakasvatu
 - Taide toisten utopioiden ja toisten näkökulmien avaajana

1. JOHDANTO

Eläinten ja luonnon itseisarvo on tulevaisuuden yhteiskunnan perusta

Vaikka ihmisen ja luonnon välistä erontekoa on jo kauan kyseenalaistettu niin tieteen, taiteen kuin ajattelunkin rintamalla, ympäristökysymykset nousivat voimakkaasti valtavirtapolitiikkaan vasta ilmastonmuutoksen luomien uhkakuvien myötä. Kävi selväksi, että luonnonsuojelu on myös ihmisen oman edun ajamista, ja kestävään kehitykseen pyrkiminen välttämätön korjausliike uhkakuvien välttämiseksi. Kestävän kehityksen ideologiasta huolimatta nykyisen yhteiskuntarakenteen perustana olevaa luonnon ja eläinten käyttöä talouden resurssina ei ole kuitenkaan valtavirtapolitiikassa kyseenalaistettu. Yhteiskunta jakaantuu yhä heihin ja meihin: heihin, joilla on esineen arvo, ja heihin, joilla on arvo itsenään.

Kysymys eläinten oikeuksista ja luonnon itseisarvosta on kuitenkin johdonmukainen jatko sille eettisen kehän laajentumiselle, joka on nähty orjien, naisten, lasten tai seksuaalisten vähemmistöjen kohdalla tapahtuneen. Näiden ihmisryhmien hyväksyminen yhteisön täysivaltaisiksi jäseniksi on vaatinut ponnisteluja sekä syrjäytetyiltä itseltään että näiden puolesta puhuvilta. Omien ja itsenkaltaisten etujen suojelemisen politiikan rinnalla on aina kulkenut toisten puolesta puhumisen traditio. Eläinten ja luonnon kohdalla kysymys poikkeaa aiemmista siinä, että näillä ei ole edes teoriassa pääsyä kielen kautta tapahtuvan poliittisen päätöksenteon piiriin. Siksi toisten lajien tarpeiden ja intressien huomioiminen on yksin niiden puolesta puhuvien vastuulla. Yhteiskunnassamme elävien toisten lajien asemaa pohditaankin yhä vakavammin eri tietenalolla oikeustieteestä filosofiaan.

Ympäristöherätyksen jälkeen yhteiskunnan tulee olla valmis vastaanottamaan myös päivänpolitiikan tasolla se haaste, jonka kysymys eläinten ja luonnon oikeuksista meille esittää. Sen tulee olla siihen valmis huolimatta sitä, että tuo kysymys radikaalisti kyseenalaistaa monet nykyisistä kulttuurisista käytännöistä. Haaste tulee vastaanottaa huolimatta siitä, että se on monelta osin nykyisen tilanteen puitteissa liian vaikea ratkaistaviksi. Syy on yksinkertainen: niin kuin ympäristökriisi on jo meille osoittanut, vahvemman oikeus ei enää voi toimia moraalisenä perusteena toisten lajien hyväksikäytölle.

Ekosysteemikeskeiseen ja toisten lajien itseisarvoa kunnioittavaan maailmaan siirtyminen vaatii ihmisen ja luonnon suhteiden uudelleenmäärittelyä kaikilla yhteiskunnan elämänoilla. Toisten Puolueen tavoitteena on luoda edellytyksiä kulttuuriselle muutokselle, joka mahdollistaa kaikki yhteiskunnan jäsenet huomioivan, kestävämmän maailman synnyttämiseen. Siksi Toisten Puolueen periaateohjelmassa asennekasvatus ja mediakritiikki ovat yhtä tärkeitä kuin konkreettiset uudistukset lainsäädännössä.

Toisten Puolue – Äänettömien puolestapuhuja

Toisten Puolue on syntynyt siitä havainnosta, että nykyiseen poliittiseen järjestelmään ei ole sisäankirjoitettu yhteiskuntamme määräenemmistön, toisten lajien kuulemista. Toisten Puolue puhuu kaikkien niiden puolesta, joilla ei ole äänivaltaa yhteisessä päätöksenteossa mutta jota ihmisten tekemät päätökset silti koskettavat: yhteiskunnassamme ja sen ulkopuolella elävien tuotanto-, lemmikki-, ja villieläinten, luonnon monimuotoisuuden, jokien, soiden, tuntureiden tai metsien kaltaisten ekosysteemien puolesta.

Toisten Puolueen periaateohjelma on hahmotelma niistä asioista ja näkökulmista, joita eläin- ja luonnonoikeuksia ajavan puolueen tulisi toteutuessaan pohtia ja pyrkiä ajamaan valtiollisessa politiikassa. Utooppinen se on siinä mielessä, että monet sen ehdotuksista ovat yhteensopimattomia nykyisen yhteiskunnan rakenteiden kanssa. Mahdollinen se on siinä mielessä, että kuvitelma on aina myös yksi askel todellisuutta kohti.

Toisten Puolue toimii kahdella rintamalla. Toisaalta se pyrkii tuottamaan utopioita maailmasta, jossa eläinten ja luonnon intressit olisivat aidosti huomioitu, varomatta radikaalejakaan muutosehdotuksia nykyiseen yhteiskuntajärjestykseen nähden. Vain rohkeasti kuvittelemalla voi syntyä ratkaisuja mahdottomilta tuntuviin ongelmiin. Koska eläimet ja luonnonkohteet eivät pysty itse tuomaan tarpeitaan poliittiseen keskusteluun, tieteelliseen objektiivisuuteen nojaavan argumentoinnin rinnalle tarvitaan keinoja tulevaisuuden skenaarioiden kuvittelemiseen näiden näkökulmasta. Taiteilijoilla, filosofiilla, lapsilla ja muilla kuvittelun taitajilla on näin keskeinen rooli Toisten Puolueen toiminnassa. Kysymys siitä ”miltä *tuntuu* olla joku toinen” on nostettava poliittisen toiminnan keskiöön. Faktapohjaisen argumentoinnin ohella päättäjiltä tulee edellyttää kykyä ja halua samastua toisen asemaan. Vain näin on mahdollista synnyttää politiikkaa, jossa yhteinen etu ei aja yksilön tarpeiden ylitse.

Toisaalta Toisten Puolue pyrkii vaikuttamaan reaalipolitiikkaan tuomalla esiin eläinten ja luonnonkohteiden tarpeita ja intressejä ja aktiivisesti etsimällä ratkaisuja nykyisen päätöksenteon ja lainsäädännön ohjaamiseksi kohti eläin- ja luontokeskeisempää painotusta. Toisten Puolueen politiikan lähtökohtana on ekosysteemikeskeinen maailmankuva ja se tosiasia, että yhteisömme käsittää monenlaisten lajien kirjon. Toisten Puolue uskoo, että yhteisön heikoimman jäsenen hyvinvoinnin tulee olla yhteisön hyvinvoinnin mittarina.

Periaateohjelma on koostettu tammikuussa 2011 käydyistä keskusteluista dosentti Elisa Aaltolan, ympäristöpolitiikan professori Yrjö Hailan, tutkija Aleksis Neuvosen, akatemitutkija Markku Oksasen, eläinaktivisti Kristo Muurimaan, kirjailija Antti Nylenin, Luonto-liiton pääsihteeri Leo Straniuksen, lakimies Joonia Strengin, kirjailija ja lakimies Jarkko Tontin, Animalian toiminnanjohtaja Salla Tuomivaaran, ympäristöfilosofi Leena Vilkan sekä VTM Birgitta Wahlbergin kanssa. Periaateohjelman on keskustelujen pohjalta koostanut Terike Haapoja. Ohjelma ei edusta haastateltujen eikä Haapojan näkemyksiä sellaisenaan, vaan se on kooste keskusteluissa esiin nousseista ehdotuksista ja näkökulmista. Toisten Puolueen periaateohjelma on avoin edellenkehittelylle.

2. YHTEISKUNTA KUULUU KAIKILLE

Lajien yhteisö Yhteiskunnalla tarkoitetaan yleensä ihmisten yhteisöä. Toiset lajit ovat kuitenkin faktisesti läsnä tässä yhteisössä, ja sen elimellinen osa. Ihmisten politiikka vaikuttaa konkreettisesti näiden äänettömien ja näkymättömien elämään ja tulevaisuuteen, ja Toisten Puolueen keskeinen tavoite on tehdä näitä yhteisön jäseniä näkyviksi ja niiden ääniä kuulluiksi. Toisten Politiikkaa lähtee siitä, että yhteiskunta on jo lajien yhteiskunta. Toisten Puolue pyrkii tutkimaan erilaisia tapoja luoda ihmisen ja muiden lajien välille molempien tarpeita kunnioittavia yhteiselämän muotoja esimerkiksi rauhaan jättämisen periaatteen, läsnäolemisen ja kumppanuuden korostamisen kautta.

Hyväksikäytöstä vastavuoroisuuden periaatteeseen Toisten Puolueen politiikan lähtökohtana on pyrkimys vastavuoroisuuteen ihmisen ja muiden lajien välisissä suhteissa. Kanssakäymisen toisten lajien kanssa tulee perustua molempien osapuolten hyötyyn ja luonnon ja eläinten itseisarvon kunnioittamiseen. Tämä tarkoittaa nykyisenkaltaisen

eläinteollisuuden, eläinkokeisiin perustuvan tieteellisen tutkimuksen sekä turkistarhauksen kaltaisten elinkeinojen korvaamista vastavuoroisuuteen ja kestäväan maankäyttöön perustuvalla maataloudella, palveluyhteiskunnan kehittämällä sekä eläinkokeettomien tutkimusmenetelmien tukemisella.

Kansanedustajista lajien edustajistoon Edustuksellisessa demokratiassa kansa valitsee itselleen edustajan, joka ajaa tämän asiaa poliittisen järjestelmän sisällä. Eläinten ja luonnon kohdalla edustettava ei voi itse valita, kuka sen asiaa yhteisessä päätöksenteossa ajaa. Eläimet ja muut lajit muodostavat valtavan ja moninaisia olentoja käsittävän ryhmän, jonka etuja ei voi hahmottaa ”eläimen” tai ”luonnon” kaltaisten yleiskäsitteiden kautta. Eläinten ja luonnon oikeuksista puhuttaessa tulee huomioida, että kyse on useista erilaisista tarpeista ja oikeuksista. Toisten Puolue uskoo, että keskustelun moninaisuuden säilyttämiseksi eläinten ja luonnon tarpeiden määrittelyssä tulisi kuulla mahdollisimman suurta joukkoa erilaisia ääniä tieteestä ja luonnonsuojelusta taiteeseen ja filosofiaan. Tärkeimmät kriteerit eläinten tai luonnon edustajalle ovat, ettei edustajan suhteessa eläimiin tai luonnonalueisiin ole taloudellisia tai muita intressejä, ja että tällä on pyrkimys nähdä asia edustamansa lajin näkökulmasta.

Hiljaisia ääniä on kuultava päätöksentossa Toisten Puolue pyrkii kehittämään malleja rakenteiksi, joiden kautta eläimet ja luonnonkohteet saisivat äänen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi eläinasiavaltuutetun viran perustaminen, eläinten ja luonnon etujen valvonnasta huolehtivien kiintiöiden perustaminen eduskuntaan ja sen eri elimiin sekä eläinoikeuskysymyksiin erikoistuneet avainsyyttäjät. Tavoitteena on varmistaa, että eläinten ja luonnonkohteiden näkökulmaa kuullaan kaikissa yhteiskuntasuunnitteluun liittyvissä kysymyksissä, ja että näillä on todellista sananvaltaa päätöksenteossa.

Lainsäädäntö Lainsäädäntöä tulisi muuttaa niin, että se takaa eläimille ja luonnolle perustavan suojan taloudellista hyötyä tavoittelevaa hyväksikäyttöä vastaan. Tämä tarkoittaa eläinten ja luonnon oikeuksien määrittelemistä perustuslakiin, ja laji- ja tapauskohtaisen lainsäädännön tarkentamista niin, että kullekin eläinlajille on turvattu mahdollisuus arvokkaaseen, lajityypilliset tarpeet huomioivaan elämään. On pohdittava vaihtoehtoja eläinten ja luonnon kuulumiselle omistusoikeuksien piiriin, lajikohtaisten perusoikeuksien myöntämistä, tai hyväksikäyttöä rajoittavan itseisarvon käsitteen kirjaamista eläin- ja luonnonsuojelulakeihin.

2. VÄISTYMISEN POLITIIKKA

Jakaminen tuottaa onnellisuutta Toisten Puolue uskoo, että oman edun tavoittelun sijaan pitkän tähtäimen onnellisuutta tuottaa jakamisen ja hyvän tekemisen kokemus. Siksi Toisten Puolue korostaa toimintatapoja, jotka perustuvat jakamisen, tilan antamisen ja toisen tarpeiden kunnioittamisen periaatteille. Tilan tekeminen toisten lajien tarpeille tarkoittaa näin myös sitä, että ihmisen on annettava takaisin sitä elintilaa, jonka on muilta lajeilta vallannut, ja hyväksyä toisten lajien tarpeet oman elintilan raivaamiseen. Toisten Puolue uskoo, että tieto siitä, että yhteiskuntaan kuluvat toiset lajit voivat hyvin ja saavat toteuttaa omia intressejään tuottaa myös ihmisille onnellisuutta, joka on taloudellista tulosta kestävämpää.

Väestönkasvu alas Kulutuskulttuurin ohella suurimpia riskitekijä toisille lajeille on ihmisten väestömäärän kasvu. Väestönkasvun kääntäminen laskuun on edellytys ekologisesti kestävämpään talousrakenteeseen ja luonnonalueita ja toisia lajeja suojelemaan elämäntapaan siirtymiselle. Toisten Puolue ajaa väestönkasvun maailmanlaajuiseen hillitsemiseen tähtäävää politiikkaa. Perhesuunnitteluun, adoptioon ja hedelmöityshoitoihin liittyviä kysymyksiä tulisi aina tarkastella myös väestönkasvun näkökulmasta.

Vaihtoehto talouskasvulle Koska nykyinen, talouskasvuun perustava talousjärjestelmä perustuu pitkälti eläinten ja luonnon hyväksikäyttöön, talouskasvuun ja kulutuskulttuuriin perustuvalla järjestelmällä on aktiivisesti etsittävä vaihtoehtoja. Tämä tarkoittaa mm. kestävä kehityksen tukemista veropolitiikassa, luomu-, paikallis- ja pientuotannon tukemista, yhteisöllisyyteen ja omavaraisuuteen perustuvia ratkaisumalleja yhdyskuntasuunnittelussa, uusiutuviin energianlähteisiin keskittymistä, ja maankäyttöön liittyvien kysymysten tarkastelemista ekosysteemikeskeisestä näkökulmasta.

Luonnon ja eläinten oikeuksien julistus YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen sekä naisten ja lasten oikeuksien julistusten rinnalle tulisi kehittää kansainvälinen luonnon ja eläinten oikeuksien julistus. Tämä julistus loisi pohjan keskustelulle eläinten ja luonnon oikeuksien käytännön sovelluksista aluekohtaisesti. Toisten Puolue ajaa eläinten ja luonnon oikeuksien julistuksen kehittämistä yhteistyössä kansainvälisten toimijoiden kanssa.

3. KULTTUURI MUUTOSVOIMANA

Tasa-arvo ja erilaisuuden hyväksyminen Toiste lajien tarpeiden ja intressien kunnioittaminen edellyttää kykyä samastua toisen asemaan tämän erilaisuudesta huolimatta ja kykyä ymmärtää, että erilaisuudesta ei voi johtaa yhteiskunnallisia arvojärjestyksiä. Toisten lajien elämän kunnioittaminen on näin yhteydessä myös ihmisten välisen tasa-arvon ja erilaisuuksien korostamiseen. Toisten Puolue uskoo, että sukupuolten välinen tasa-arvo, seksuaalivähemmistöjen hyväksyminen sekä globaalin eriarvoisuuden huomioiva maahanmuuttopolitiikka kulkevat käsi kädessä ekosysteemikeskeisempään ajattelutapaan siirtymisessä.

Käsitteiden muokkaaminen Koska laki on käsitteellinen koneisto, Toisten Puolue uskoo, että kielen ja käsitteistöjen uudelleenmäärittely on merkittävässä asemassa eläimet ja muut lajit huomioivan lainsäädännön kehittämisessä. On tuettava eläimiä ja luontoa koskevan kielenkäytön kriittistä tutkimusta ja pyrittävä avaamaan lainsäädännön perustana olevia peruskäsitteitä niin, että ne paremmin sisällyttäisivät myös eläinten ja luonnonilmiöiden ominaisuuksia. Toisten Puolue painottaa kielitutkimuksen, filosofian ja runouden mahdollisuuksia uudistaa kieltä lainsäädännön taustalla.

Lajienvälisen ymmärryksen kehittäminen Nykyinen koulutusjärjestelmä ja kulttuuri opettaa meidät näkemään eläimet ja luonnon toisaalta eksoottisina ja kaukaisina ilmiöinä, toisaalta ravintomme ja kulutushyödykkeidemme materiaalina. Toisten Puolue uskoo, että kunnioittava suhtautuminen eläimiin ja luontoon syntyy erityisesti lapsesta asti kehittyneen henkilökohtaisen kontaktin ja kommunikaation kautta. Eläinetiikan ja ympäristöetiikan oppiaineiden tulisi kulkea läpi koko peruskoulutuksen. Kasvatuksessa tulisi keskittyä lajienvälisen kontaktin eri tapoihin, ja tukea lasten kykyä itse kehittää ja löytää erilaisia kommunikaation ja ymmärryksen tapoja eläinten ja luonnonilmiöiden kanssa. Tämän tukemiseksi tulisi perustaa päiväkotia, lastentarhoja ja ala-asteita, joissa lapset olisivat kontaktissa eri eläin- ja kasvilajien kanssa, ja jossa he oppisivat käytännössä mitä kunnioittava yhteiselämä näiden kanssa voi tarkoittaa.

Kriittinen mediakasvatus Eläinten ja luonnon kunnioittamiseen tähtäävän asennemuutoksen perustana on riittävä tieto toisista lajeista ja niiden elinolosuhteista. Medialle ja erilaisille yhteisöille on sallittava laajat vapaudet dokumentoida ja raportoida eläinten elinolosuhteista

tuotanto- ja tutkimusolosuhteissa, jotta julkinen keskustelu olemassaolevien käytäntöjen etiikasta tulisi mahdolliseksi. Toisten Puolue uskoo, että yksityisyyden- ja omaisuudensuoja ei saa estää merkittävien eettisten kysymysten julkista käsittelyä. Mediakasvatuksessa on opetettava erottamaan eläimiä ja muita lajeja väheksyvät ja niiden hyväksikäyttöä normalisoivat viestit, ja pyrittävä tuomaan esiin eläimiä koskevan uutisoinnin ja taloudellisten intressien väliset kytkökset.

Taide toisten näkökulmien kertojana Taiteilla on Toisten Puolueen politiikassa keskeinen merkitys. Taiteen kautta on mahdollista kriittisesti tarkastella nykykulttuurin normalisoituneita käytänteitä ja toimintatapoja tavalla, joka ei vallitsevasta tilanteesta ponnistavassa käytännön politiikassa ole mahdollista. Taide on myös tärkeä väline mahdollista maailmojen artikuloimiseen ja tuomiseen keskusteltavaksi. Ennen kaikkea taiteella on voima tehdä eri näkökulmia todellisuuteen koettavaksi ja näin avata reittejä siihen, miltä tuntuisi olla joku muu.